

РЕЦЕНЗИЯ

От д-р Цветан Георгиев Сивков – професор в СУ „Св. Климент
Охридски“, гр. София

На дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“;

Област на висше образование: 3.Стопански, социални и
правни науки;

Професионално направление: 3.6 Право (Финансово и
данъчно право)

Юридически факултет на Пловдивския факултет „Паисий
Хилендарски“;

Катедра: „Публичноправни науки“;

Автор: проф. д-р Красимир Симеонов Мутафов, Пловдивски
университет „Паисий Хилендарски“;

Тема: „Данъкът като правоотношение“

Със заповед №РД-22-1516 от 24.07.2026г. на ректора на
Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за
член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на

дисертационен труд на тема: „Данъкът като правоотношение“ за придобиване на научната степен „доктор на науките“ на ПУ в област на висше образование „3.6.Социални, стопански и правни науки“, научна област „право“ професионално направление „Финансово и данъчно право“ . Автор на дисертационния труд е проф. д-р Красимир Симеонов Мутафов, катедра „Публичноправни науки“ към Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив. На първото заседание на журито ми бе възложено да представя рецензия.

Представеният на хартия комплект материали е в съответствие с чл.45, ал.4 от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Кандидатът е приложил освен дисертационния труд още една монография озаглавена „Отговорност за чужд данъчен дълг“/първо издание/, С.2019, два броя студии, десет статии и доклади от научни конференции. Всички трудове са отразени в НАЦИД и не са ползвани в предходни процедури за заемане на академични длъжности и/или придобиване на ОНС „доктор“.

Красимир Симеонов Мутафов е роден на 27.11.1967 г., средното си образование е завършил в техникума по механотехника – гр.Бургас през 1986г. Завършил е специалност „право“ във висшия институт на МВР-София. Има следдипломна квалификация по данъчно право в СУ „св.Климент Охридски“. На 06.11.2011г. успешно е защитил докторска дисертация в ЮЗУ „Неофит Рилски“ на тема „Специални режими на облагане по реда на ЗДДС“. От декември 2006 е хоноруван, а в последствие и редовен асистент по финансово и данъчно право в БСУ, като от 27.04.2012г. до 30.01.2015г. заема академичната длъжност „главен асистент“, когато е избран за „доцент в същия университет. От 01.06.2020г. до 09.05.2024г. заема академичната длъжност

„доцент“ в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски, катедра „ППН“, където води лекционния курс по данъчно и финансово право, като от 10.05.2024 заема академичната длъжност „професор“. Към настоящия момент наред с развитието на преподавателската и академичната кариера е адвокат специализирал в областта на данъчноправната защита. Ползва се с утвърден и безспорен авторитет сред студентите и научните среди. Участвал е в редица престижни научни конференции с международно участие.

Безспорна е актуалността на представената монография, защото тя е посветена на изключително важен въпрос на правното регулиране на съвременните обществени отношения. Изследването на материалноправното данъчно правоотношение има съществено значение за съществуващите връзки между гражданите и техните организации, от една страна и държавата като основен публичноправен субект. В научно отношение трябва да се изрази уважение към автора за това, че разглежда тази проблематика, защото до сега такова цялостно изследване не е правено. Няколко автори са разглеждали тази тема, но сета за пръв път проф. Мутафов има смелостта да представи цялостен труд. От практико-приложна гледна точка трудът би бил полезен на всички, които са изкушени в тази материя и на тези, които професионално стигат до въпроса за материалноправната характеристика на данъците и правоотношенията, които се създават около тях. Тук са събрани присъщите характеристики на данъчното правоотношение – с неговите общи и специфични черти.

Може да се каже, че актуалността произтича от същността на темите, които са развити по разбираем, достъпен начин и са важни за науката и за практиката, а също и от характера на данъците, като специфичен регулатор на най-важните обществени отношения с държавата.

Монографичният труд на проф. Красимир Мутафов събира в себе си всички важни въпроси на данъчното правоотношение. Той показва задълбоченото и осмислено познаване на материята, вникване и анализиране на съществените въпроси, изграждане на логични и обосновани конструкции. Представените тези са защитени по един категоричен начин и са достъпни за читателите, дори и на тези, които не познават тънкостите на тази материя.

В подкрепа на изразеното от мен в предходните изречения мога да кажа, че избраната от него методика създава условия за пълно, цялостно, логично подредено и аргументирано изследване, с което може да се защити успешно научната степен „доктор на науките“. Поставените от автора задачи са решени в голяма степен. Преди всичко трябва да спомена сравнителноправния метод за разглеждане и доказване на представените от автора тези. Интересни са неговите сравнения и съпоставки с общностното право, с данъчното право на страни извън европейското правно пространство. Систематичното изследване на поставените въпроси дава възможност на автора да изгради тезата, която защитава и в същото време представя и своето мнение, което е много ценно като подход на изследване. Работата печели много от прилагането на посочения метод на научно изследване, защото така се допълва картината и се улеснява задачата, която си е поставил проф. Мутафов. Позоваването на практиката на СЕС допринася за пълнотата на изследването.

Монографичното изследване на проф. Мутафов следва класическата структура за дисертационен труд в областта на правото. Материята е разпределена в три глави, увод, заключение и литература и е в общ обем от 368 стр. Това е не просто класически модел, а сигурен начин една правна материя да се изследва в нейното развитие и дълбочина. Поради това смятам, че в този

случай авторът е подходил правилно и с чувство на отговорност към читателите.

В уводните думи авторът показва каква е целта на изследването – да очертае „теоретичните основи за наличието на това специфично за данъчното право материално правоотношение като охарактеризираме онези особености, които от към съдържателната си страна го отличават от данъчното правоотношение“¹. На основата на понятието за данък се извличат неговите особености и това е основанието да се развие теоретичната конструкция за наличие на материално данъчно правоотношение. По-нататък тук се описва съдържанието на отделните глави и последователността на представената и изследваната материя. Намирам този подход на автора за правилен и го поздравявам за него.

В първата глава авторът разглежда основни теоретични въпроси. Тя е за данъка като правоотношение, неговата обща характеристика и особености. На първо място е поставен въпросът за правната и икономическата същност на данъка. Извежда се понятието за данък в неговия юридически смисъл. На тази основа се представят особеностите на правоотношението и основната негова особеност – че е свързан с едностранното властническо правоотношение с държавата, чрез което тя се намесва в правната сфера на лицето. Интересни са разсъжденията на автора относно публичноправната характеристика на данъчното правоотношение. За ценни намирам разсъжденията относно императивността на данъчното правоотношение и особено обясняването на понятието „скрита императивност“.² Добро впечатление правят и неговите

¹ Мутафов, Кр., Данъкът като правоотношение, Издателство „Либра Скорп“, 2026г., с.9 (ISBN 978-619-273-219-6)

² Пак там, с. 39

виждания за тълкуването на данъчноправните норми. Тези редове имат значение и за теорията на правото. Разгледани са обектът и предметът на данъчното правоотношение като същностна част от въпроса за правоотношението, изяснено е отношението между тях, което за мен е положително.

Глава втора е посветена на възникването на данъка като правоотношение. На първо място авторът разглежда фактическия състав, който води до възникването на това правоотношение. Той разглежда властническата характеристика на актовете на държавните органи и връзката им с един специфичен юридически факт – данъчното събитие и датата на неговото настъпване по отношение на конкретно задължено юридическо лице. Следващият такъв юридически факт е изтичането на данъчния период. Тези юридически факти са много добре анализирани и логически представени от автора. Следващите параграфи са посветени на определянето на данъка по различни начини. Всички те са изяснени от автора с много вещина и познаване. Анализирани са всички проблемни въпроси и са представени неговите виждания за тяхното разрешаване. Освен пълното разглеждане прави впечатление дълбокото познаване на материята, на нейната сложност и многоаспектност. Отделено е внимание на практиката на СЕС по преюдициалните запитвания по прилагането на разпоредби от ДОПК. Прави впечатление аналитичния и логичен поглед на автора върху материята.

За мен глава трета „Субекти на данъка като правоотношение“ има изключително важно значение за теорията на данъчното право и за теорията на правото изобщо. Това е така, защото правосубектността е централен въпрос за правото. За мен е изключително точен анализът и той има своето място в данъчното право за това, че в него може да има частна правосубектност, а има

активна и пасивна правосубектност.³ Сполучлив е опитът за определение на субекта на данъчно правоотношение и на субект на данъка като правоотношение. За мен това е важно за теорията на данъчното право. Специалната правосубектност, която е характерна за част от субектите позволява участие в един тесен кръг правоотношения в рамките на правния отрасъл.

По-нататък авторът разглежда активните субекти в данъчното право, които могат да се конституират и в данъка като правоотношение. Изключително интересен е анализът на правното положение на държавата като водещ активен субект, който действа от позицията на власт и управление заедно със своите органи.

Третият параграф от тази глава е посветен на пасивните субекти в данъчното право. Това е теоретично понятие, а в законодателството се говори за „данъчно задължени лица“. Описани са неговите основни характеристики, чрез които то придобива това качество.

По-нататък авторът разглежда усложненията, които могат да възникнат в субектната структура на данъка като правоотношение. Тук са обсъдени случаите, когато има разлика в задължените лица, която произтича от особеностите на данъка, от механизма на облагане със съответния данък. Може да има особености и при някои видове стопанска дейност – напр. корпоративния данък, при който обект на облагане е данъчната печалба, при облагането с ДДС и акциз където има различни обекти на облагане в зависимост от независимата икономическа дейност на лицата и т.н.

Представянето на труда като система и като съдържание би било непълно ако не отделим внимание на приносите. В същност те

³ Пак там, с.214 и сл.

са съществено при защитата на докторска работа от такъв утвърден научен работник и преподавател като проф. Мутафов.

Тук изброяването за мен е затруднено, защото целият труд, представен в този си вид и върху тази материя има характера на новост, а също и е полезен за читателите, които имат интереси в областта на теорията на правото, а също и на данъчното право. Логическото подреждане, обосноваването на тезите, изразяването на становище, цитираната литература – всичко това дава основание за висока оценка и за удовлетворение след запознаване с труда. Това е не просто научна новост, то може да послужи със систематичността и аналитичността си за обучение на тези, които работят в областта на данъчното право. За мен особено значение имат теоретичните обобщения за данъка като правоотношение, обособяване на неговите обект и предмет. Оценявам високо тезите за правосубектността – за мен това е принос изобщо в теорията на правото, което заслужава особено внимание. Нямам съмнение, че тази книга ще бъде цитирана често в следващите публикации и не само в областта на финансовото право.

Авторефератът е представен в отлично полиграфично състояние. И като съдържание той отразява основните моменти от дисертационния труд и представя основните тези на автора и достигнатите от него изводи. При запознаването с труда не констатирах плагиатство. А и това едва ли е възможно, защото до сега не е правено такова изследване.

Дисертационният труд съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в теорията на правото и в теорията на данъчното право и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и подзаконовите актове по неговото прилагане. Представените материали и дисертационни резултати

напълно съответстват на минималните национални изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд „Данъкът като правоотношение“ показва, че проф. д-р Мутафов притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност Финансово и данъчно право.

С оглед на представената от мен рецензия давам своята положителна оценка за представеното изследване и автореферата към него и предлагам на журито да присъди научната степен „доктор на науките“ в областта на Финансовото и данъчното право. Ще гласувам убедено за присъждане на тази научна степен.

20.08.2026г.

Рецензент:.....

проф. д-р Цветан Сивков